

Neeksplodirana ubojna sredstva - nevarna dediščina preteklosti

8.9.2026 - | gov.si

Neeksplodirana ubojna sredstva (NUS) so ostanek vojn in oboroženih spopadov, ki tudi desetletja pozneje predstavljajo nevarnost za ljudi in okolje. Na območju celotne Slovenije je bilo samo letos do konca avgusta zabeleženih 2.584 najdb teh sredstev s skupno težo 10.364 kilogramov. Med najdbami izstopa letalska bomba AN-M64, ki je bila uspešno deaktivirana v nedeljo, 6. septembra.

Letalsko bombo pri kraju Globoko v občini Radovljica sta uspešno deaktivirala pirotehnika Aljaž Leban in Benjamin Kreševac, ki sta skupaj deaktivirala že bombi v Novi Gorici. Leban, ki je bil glavni izvedbeni pirotehnik tudi leta 2022 in 2024 v Mariboru, je po zadnji uspešni deaktivaciji dejal, da »enostavne akcije odstranjevanja neeksplodiranega ubojnega sredstva ni, vsako prinese drugačen izziv.«

Za varno odstranjevanje NUS je v Sloveniji pristojna Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje (URSZR). Njena Državna enota za varstvo pred NUS je specializirana za odkrivanje, identifikacijo, odstranjevanje, prevoz in uničenje najdenih sredstev. Pripadniki enote s sedežem v Novi Gorici, ki ji poveljuje izkušen pirotehnik in vodja najzahtevnejših intervencij Darko Zonjič, so posebej usposobljeni za delo z različnimi vrstami eksplozivnih sredstev in za izvajanje zahtevnih posredovanj.

Največ najdb na Primorskem

Državna enota je razdeljena na šest oddelkov, in sicer ljubljanski, mariborski, novomeški, celjski, novogoriški in postojnski, v njej pa trenutno deluje 32 pogodbenih pripadnikov Civilne zaščite, ki so posebej izurjeni in izšolani za odstranjevanje NUS. Po uspešno končanem šesttedenskem osnovnem tečaju pripadniki v svojem oddelku dobijo mentorje, ki jih za samostojno delovanje pripravljajo približno dve leti. Pripadniki enote neeksplodiranih ubojnih sredstev ne iščejo sami, temveč odstranjujejo tista, ki jih najdejo ljudje in najdbo sporočijo na številko 112. Na območjih, kjer iz zgodovinskih virov izhaja, da obstaja velika verjetnost onesnaženosti z NUS, pripadniki na podlagi vloge občana oziroma pravne osebe izvedejo pregled zemljišča z detektorji kovin ter morebitna odkrita NUS odstranijo in uničijo.

V Sloveniji največ NUS najdemo na območjih, kjer so potekale bojne aktivnosti med prvo in drugo svetovno vojno, torej zlasti na območju severne Primorske, Krasa in Posočja. Vendar se ta sredstva pojavljajo tudi drugod po državi, pogosto ob gradbenih, kmetijskih in zemeljskih delih. Veliko NUS najdejo tudi pri načrtnem pregledovanju terena, na primer ob pregledu železniških postaj v Novi Gorici in na Jesenicah, po velikem požaru na Krasu leta 2022 in drugih.

Med največjo najdbo NUS letos sodi najdba pri kraju Robič v občini Kobarid, kjer so 5. januarja letos našli kar 552 kosov NUS iz obdobja 2. svetovne vojne s skupno težo 922,7 kilograma. Gre za isto lokacijo, na kateri so le malo pred tem, 29. decembra lani našli 106 kosov s skupno težo 196 kilogramov, a so intervencijo takrat zaradi težke dostopnosti terena za nekaj dni prekinili.

NUS tudi po poplavih in eroziji

V zemlji dolgo skrita neeksplozirana ubojna sredstva lahko po desetletjih razkrijejo ali premaknejo tudi poplave, erozija tal, suša, plazovi in posegi v vodotoke. Največ intervencij je povezanih z deli v zemlji, predvsem s kmetijstvom in gradbeništvom.

Pri večjih naravnih nesrečah in obsežnih zemeljskih delih je pomembno upoštevanje možnosti njihovih najdb. Posebno pozornost zahtevajo območja ob vodotokih, na območjih nekdanjih bojišč ter tam, kjer so zaradi poplav ali erozije nastale večje spremembe terena.

Vsaka najdba zahteva strokovno presojo, saj lahko tudi na videz poškodovano ali zarjavelo sredstvo ostane nevarno.

Od najdbe do varne odstranitve

Ko občan najde predmet, za katerega sumi, da je NUS, je najpomembneje, da se ga ne dotika, ga ne premika in ne poskuša razstavljati. Umakne naj se na varno razdaljo in pokliče številko 112. Pri tem je zelo pomemben podatek ali foto dokumentacija o mikro lokaciji najdbe. Operater nato obvesti pristojne službe, pripadniki enote NUS pa ocenijo situacijo in določijo najvarnejši način ukrepanja.

Sredstvo lahko strokovnjaki odstranijo in odpeljejo v ustrezno skladišče, kjer počaka na uničenje. Če transport zaradi stanja, velikosti ali lokacije sredstva ni varen, pa se lahko izvede uničenje na kraju najdbe. Takšnih primerov je bilo do konca avgusta letos štirinajst. Pri zahtevnejših intervencijah sodelujejo tudi Slovenska vojska, Policija, gasilci, zdravstvene službe, lokalna skupnost in druge pristojne službe.

Nevarnost tako ni le del zgodovine. Vsaka najdba je lahko potencialno nevarna, vendar je tveganje mogoče učinkovito obvladovati, če ljudje ravnajo pravilno. Zato velja preprosto pravilo – ne dotikaj se, umakni se in pokliči 112.

Več informacij o varstvu pred neeksploziranimi ubojnimi sredstvi, postopkih ob najdbi ter delovanju Državne enote za varstvo pred NUS je na spletnih straneh Uprave RS za zaščito in reševanje.

<https://www.gov.si/novice/2026-09-08-neeksplozirana-ubojna-sredstva-nevarna-dediscina-preteklosti>